

De Wildenborcher

September 2010

"Beste Buurtgenoten"

Zomer 2010 is weer voorbij. Een zomer met veel zon en warmte. Waar kun je dan beter zijn dan hier in de Wildenborch? Een enkele keer hadden we te maken met heftige buien van regen, wind en onweer. Jennine beschrijft zo'n moment.

Over het Oranjefeest is van alles te lezen en te kijken, jammer dat de foto's niet in kleur zijn. De "oude" schutterskoning schrijft hoe hij met z'n gezin opgehaald werd.

De koetsier is te zien in "de wissellijst". De schutterskoning 2010 woont nog maar kort in de Wildenborch, hij schrijft over zijn schietmoment en verderop stelt hij zich samen met zijn vriendin voor. De kinderspelen waren extra leuk vanwege de nieuwe spelletjes en prachtige prijzen. Voetballiefhebbers waren er ook, maar zij zaten een groot deel van de middag in de tent en keken met z'n allen op een groot scherm naar Oranje.

De fotografen waren Hendrik Jan en Johan.

"2010, het jaar van de biodiversiteit", daarop vestigden we in het begin van dit jaar uw aandacht, de honingbij is hierbij van groot belang. Lucie kwam kijken bij het honing slingeren waarmee Bertus en Bart bezig waren en schrijft over de bijen.

Honing kun je in veel gerechten verwerken, kijk maar eens bij het recept van Tineke.

Wist u dat bijen 40.000 kilometer moeten vliegen om een pot honing vol te maken? Dat ze daarvoor 60.000 keer moeten vliegen? En ze 6.000.000 bloemen moeten bezoeken?

In de herfst hebben de bijen hun werk weer gedaan; maar wij, mensen, moeten nog wel weer aan de slag in onze tuin om die ook voor het volgend jaar "bijvriendelijk" te maken.

Aad geeft ons weer heel wat tips om dit op een gemakkelijke manier te doen.

De wilg is ook een grote producent van nectar waar de bijen graag op af komen, denk maar eens aan de wilgenkatjes in het voorjaar met het vele stuifmeel.

Landrot schrijft over de wilgen, waar je die hier in de buurt kunt vinden en vooral....

wat je er mee kunt doen: de boog maken voor pijl en boog schieten.

Misschien is het een beetje zoeken naar de achternamen van iedereen, die staan in elk artikel. Om elkaar als buurtgenoten bij naam te leren kennen hebben we de rubriek "Even Voorstellen". Deze keer kunt u kennismaken met drie stellen, ze zijn allemaal Wildenborchers geworden, maar hebben hun postadres alle drie in een andere plaats, nl. in Barchem, Vorden en Lochem.

Iets meer over onze buurt te weten komen, dat kan ook als u het dagboek van Sanne leest, ze houdt ons helemaal op de hoogte van de snelle bouw van het nieuwe huis en ze vertelt ook wat er inmiddels al gesloopt is.

Isa zorgde voor "Postvak In"; in haar stukje lees je ook wie haar broertjes en zusje zijn: Dirk, Joost en Lea.

"Wie volgt" laat nog even op zich wachten, komt de volgende keer.

De tuin van de Wildenborch was te bezichtigen op de Open Tuinendagen en Kleurenpalet tijdens de Pinksterdagen. Jennine schrijft hierover en Hendrik Jan zorgde voor de foto's. Voor meer foto's zie: www.robschmitzfotografie.nl klik "evenementen" aan en vervolgens "2010". Misschien staat u zelf wel op de foto.

Op beide Staringavonden kon de tuin ook bezichtigd worden, Erik Knoef was de nieuwe voordrachtskunstenaar. Reinier schrijft er over.

Jenny leverde weer "kinderpraat" aan, het is als bladvulling geplaatst.

De Agenda verwijst weer naar alle verenigingen in of vanuit de Kapel.

Misschien wilt u in dit nieuwe seizoen wel lid worden van een vereniging. Er zijn verenigingen die heel graag nieuwe leden tegemoet zien (b.v. de Volksdansgroep). Ga eens vrijblijvend kijken, u zult vast met open armen ontvangen worden.

We wensen u veel kijk- en leesplezier in deze derde Wildenborcher van 2010.

Met dank aan ieder die een bijdrage leverde,
Namens de redactie, Joke Wiltink.

Redactiegegevens:

Onze telefoonnummers en E-mailadressen:

Joke Wiltink	55 67 48 - wiltwess@hetnet.nl
Reinier Klein Brinke	55 65 12 - reinierkleinbrinke@planet.nl
Lucie Bartel	55 65 33 - info@luciebartel.nl
Julia van Ditshuizen	51 86 04 - hugojulia@hetnet.nl
Mariska van Ditshuizen	55 44 21 - mariskavanditshuizen@hotmail.com

Als u de Wildenborcher niet hebt ontvangen, meld dit dan bij één van de redactieleden. Wij geven het door aan Erik Ebbink, hij coördineert de bezorging.

Inzenden kopij vóór 1 november 2010

Naar wiltwess@hetnet.nl
Schoolhuisweg 2

Bijdrage Wildenborcher:

Uw bijdrage voor de Wildenborcher is van harte welkom op bankrekening 3664.12.353 ten name van Kapel Wildenborch.

DONDER EN BLIKSEM BOVEN DE WILDENBORCH

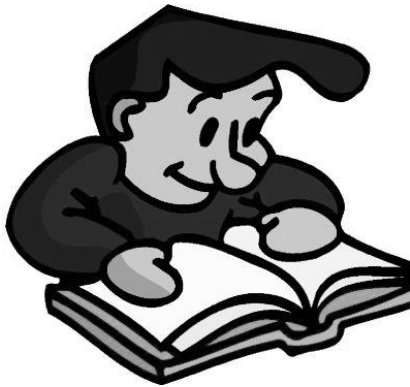
's Morgens gaat de telefoon: 'Schikt het u dat ik de bliksembeveiliging kom controleren?' Natuurlijk...gráág zelfs... Je veilig voelen met bliksemafleiders op het dak en op de toren is een groot goed. Een uurtje later doet de 'bliksem-man' zijn werk. Een loszittende geleider langs het huis, de grond in, wordt weer aangesloten en verder de gebruikelijke controle. We drinken nog met z'n allen koffie, zoals altijd op maandag. Buiten aan de eettafel. Veel gepraat, veel gelach, heerlijk weer...een zonnetje.... Niemand kan vermoeden dat deze zomerse rust over een paar uur zal omslaan....

'Alles in orde. Tot volgende jaar.' De 'bliksem-man' neemt afscheid en ieder gaat weer aan het werk. Evert-Kees krijgt een cliënt om te coachen. Dinie en Henriëtte zorgen dat het huis weer netjes is. Anneke (zusje) en ik vertrekken naar Eerbeek, op zoek naar het graf van een voortante. Er moet een beslissing vallen over ruimen of laten liggen... Ook dat valt onder ons 'archief-werk' vinden wij. Daar aangekomen, wordt het gerommel en gebliksem, dat wij op de weg erheen al hoorden en zagen, heftiger. We besluiten niet het kerkhof op te gaan. Wijs geworden door slechte ervaringen op de begraafplaats in Vorden, enkele jaren geleden! In de auto, op een veilige plek zonder bomen om ons heen, wachten wij het onweer af. Niet wetend wat er hier op de Wildenborch staat te gebeuren....

Bij thuiskomst blijkt er toch wel enige paniek te zijn geweest. Ineens werd het aardedonker. Iedereen in de Wildenborch zal het hebben ervaren. Evert-Kees was nog intensief in gesprek en toen ineens...een klap...!! Kaboem! De vonken schoten uit de kristallen kroonluchter in de tuinkamer. Daar waar Evert-Kees aan het werk was. De lampen floepten uit...aardlekschakelaars deden hun werk, gelukkig. De hoosregen maakte dat allereerst alle ramen en deuren dicht moesten. Zonneschermen omhoog, voor zover ze dat nog niet waren. Heen en weer geren dus. Van hier naar daar, van beneden naar boven. Kijken..kijken...wat is er gebeurd. Dinie en Henriëtte in de zorgen over de thuissituatie en dus - toen het buiten iets rustiger werd - naar huis gesneld. Evert-Kees constateert dat de bliksem in de toren is geslagen. De spanning is keurig langs de leidingen naar beneden geleid, de grond in. Geen schade aan het elektriciteitsnet, geen brand of smeulend beginnetje daarvan, maar de telefoon en het internet liggen eruit. Volgens de firma Pladdet, die er bij wordt gehaald, het gevolg van de in de grond geleide spanning, die - wegvloeiend - de telefoonkabel is tegengekomen en zo zijn verwoestende werk heeft gedaan. Hoera voor de mobile telefoon! Wij blijven in contact met de buitenwereld, zeker nadat het internet weer aan de praat is. Hoera voor Pladdet! De gehele hersteloperatie duurt nog wel een paar dagen, maar - als eenmaal de rust is weergekeerd - prijzen wij ons gelukkig met de bliksembeveiliging op het huis, die ons heeft behoed voor erger.... Hoera voor de 'bliksem-man'. Wat het toeval dat hij uitgerekend deze ochtend zijn jaarlijkse inspectieronde kwam uitvoeren?

In deze paniekerige drukte is er één die heel rustig blijft: Binke, onze jonge Friese Stabij. Doodgemoedereerd draait ze wel een stinkertje in de tuinkamer, niet bespied door haar baasjes. Maar dat hebben we haar vergeven...

Jennine Staring

Voor de jeugd en iedereen die zich jong voelt.

De pijl en boog.

Schreven wij in de vorige Wildenborcher over het gebruik van vlierhout voor het maken van een propenschietter.

Op het Wildenborchs feest, tijdens de barbecue, bleek toch weer dat onze Wildenborcher goed gelezen wordt. Tijdens het eten van heerlijke speklappen en drinken van koel bier hadden we het hierover en wat bleek: Heel vroeger werd het dikke vlierhout ook gebruikt om een biertapkraan van te maken voor in de destijds houten biervaten. Ik weet nog goed dat bij ons op de familiefeesten zo'n kraan gebruikt werd. Mijn oma kocht bij bruiloften en zo altijd 1 (een) houten vaatje bier, dan werd er niemand dronken want het was een grote familie. Het was een houten vaatje en dat moest "aangeslagen" worden. Dat gebeurde met zo'n vlierhouten kraan die in het gat geramd werd. Was een hele kunst en meestal kostte dat nogal wat bier.

Maar genoeg hierover want de meeste lezertjes van deze rubriek zijn nog geen 16 en dan is bier verboden.

Ook wordt er van een vlierhoutje trouwens ook de losse "happe" = mondstuk, van een Midwinterhoorn gemaakt.

Genoeg over vlier en nu zoals beloofd het maken van een pijl en boog.

Uitsluitend voor vreedzaam gebruik natuurlijk en op vogeltjes en de kat van de burenschieters mag al helemaal niet....

Hiervoor heb je een tak van een knotwilg nodig die twee jaar geleden geknot is. Maar het moet wel een goede wilgentak zijn van een taaie wilgensoort want je hebt wilg en wilg. Wel een 300 soorten. Je moet een tak afsnijden van de Salix Alba oftewel de Schietwilg. Ook wel knotwilg genoemd.

Er staan geen naambordjes op die wilgenbomen maar op bepaalde plaatsen in de Wildenborch staan ze. Zilvergrijs blad. Bijvoorbeeld langs het slootje tussen de hoek van het Bosket en de splitsing Wiersserbroekweg en Mosselseweg. Vind meneer Gelders Landschap vast niet erg als je daar een tak vanaf snijdt.

Goed, een tak. Snij hem op lengte, plm 150 cm. zo dat hij zo veel mogelijk over de hele lengte even dik is.

Maak aan beide uiteinden een soort van inkeping rondom om het touw goed vast te kunnen maken. De boog spannen doe je het gemakkelijkst door de wilgentak gebogen tussen de bovenkant van de spijlen van een hek te leggen zodat je het touw makkelijk kunt aanbrengen.

Neem een balentouwtje en knoop dat vast aan beiden einden van de gespannen tak en bevestig het touw aan de inkepingen zodanig dat het touw strak staat. Haal de boog van het hek af en zie daar je hebt een voorgespannen boog.

Nu de pijlen nog. Hiervoor ga je naar een sloot waar oud riet staat, nieuw riet kan ook maar dat is zachter. Snij van het riet de rechte stengels laag af en maak ze op lengte om er een pijl van te maken. Snij wat dunne vliertakjes en maak daar stukjes, proppen, van plm 2 cm. van. Steek de bovenkant (dunne-) van de pijl in het vlierpropje (vlier is hol weet je nog). Dan "draagt" de pijl beter.

Riet heeft knopen zoals jullie weten, net als bamboe. Snij de pijl zo af dat de onderkant van de pijl dicht bij een knoop zit. Snij een V-tje in het riet tussen onderkant pijl en knoop. Anders gaat de pijl stuk als je aanlegt. Leg de pijl op het midden van de boog en de V-inkeping tegen het touw. Trek naar je toe en bang... daar gaat ie. Niet te hard trekken natuurlijk anders breekt de wilgenboog.

Kijk wel uit waar je heen schiet want je komt er aardig ver mee. Maak maar een schietschijf dat is veiliger en leuker. Kan je zo lid van de schietvereniging worden als je wat groter bent. Waar vind je goed riet? Weer langs de Mosselse weg aan de kant waar Albert-Jan van de Boshof woonde en dan de richting uit van de voorzitter van de Oranjevereniging. Daar staat prachtriet in de sloot.

En dan te bedenken dat in het grijze verleden met zoiets hele oorlogen uitgevochten werden!

Trouwens, waarschijnlijk een van de beroemdste boogschutters was Wilhelm Tell, een Zwitser die gedwongen werd een appel op het hoofd van zijn zoontje in twee stukken te schieten. Men zegt dat dit er toe heeft bijgedragen dat Zwitserland, een klein landje, net als Nederland, alleen met onmundig veel hoge bulten. één der oudste democratieën ter wereld is geworden, waar nog steeds op deze manier en op hetzelfde weidje, beslist wordt middels, zoals dat heet, een "referendum".

Hier het verhaal:

Wilhelm Tell:

Een Zwitserse legende over de appel van Willem Tell

Op een herfstnacht in de maand november van het jaar 1307 kwamen 33 mannen uit drie Zwitserse kantons (provincies) op de Rütliweide in Unterwalden aan de Vierwaldstättersee bijeen en beloofden met een plechtige eed hun land tegen de Oostenrijkse indringers te verdedigen. De wrede landvoogd Gessler vermoedde onraad en om

de volksstemming te peilen liet hij op de markt in Altdorf, de hoofdstad van het kanton Uri, een Oostenrijkse hertogshoed op een paal plaatsen en onder trompetgeschal door een omroeper bekend maken, dat iedere voorbijganger die hoed met eerbied moest groeten alsof hij voor de Habsburgse keizer zelf stond. De Zwitsers slikten hun ergernis in en gehoorzaamden. Tot Wilhelm Tell, één van de 33 mannen uit Rütli, voorbijging zonder enig respect voor de hoed te tonen.

Hij werd door Gesslers mannen gegrepen en voor de landvoogd gebracht.

Gessler had horen spreken over Tells bekwaamheid in het boogschieten. "Jij die zo goed kan schieten," zei hij, "moet een meesterschot doen: je moet met een pijl een appel van het hoofd van je zoon schieten." Tevergeefs protesteerde de ontstelde vader. Gessler antwoordde honend, dat hij bij weigering zowel vader als zoon ter dood zou veroordelen. Nu werd aan Wilhelm een handboog gegeven en een koker, waaruit hij twee pijlen koos. De ene pijl legde hij op de handboog, de andere stak hij in zijn gordel. Terwijl de toeschouwers in ademloze spanning toekeken, mikte hij. Het volgende ogenblik viel de appel stukgeschoten van het hoofd van de jongen. Het volk juichte en Tell omarmde in blijdschap zijn zoon. "Je bent een knap schutter," zei Gessler, "maar zeg eens, waarom stak je een pijl in je gordel?" Tell aarzelde met zijn antwoord, maar de landvoogd zei: "Zeg zonder vrees de waarheid. Ik beloof je dat je leven gespaard blijft!" "Welnu," antwoordde Tell, "dan zal ik de hele waarheid zeggen. Had ik mijn kind met de pijl getroffen, dan was de andere voor u bestemd geweest en die zou zeker zijn doel niet gemist hebben!" Met een grimmig gezicht zei Gessler: "Dat je leven veilig was, dat heb ik je beloofd en die belofte zal ik houden. Maar om mij veilig voor jou te voelen, zal ik je in de boeien laten slaan en je naar een plaats brengen waar zon noch maan schijnt." Daarop beval hij Tell naar een burcht te brengen aan de andere zijde van de Vierwaldstättersee. Nauwelijks was de boot van wal gestoken, of er brak een geweldige storm los. Het schip was de ondergang nabij. Allen aan boord riepen dat Wilhelm Tell de enige was die hen kon redden. Gessler liet zijn boeien losmaken. Zodra Tell het roer in handen had, hield hij recht op de oever aan. Toen de boot langs een laag plateau in de rotswand gleed, maakte hij van de gelegenheid gebruik, greep zijn boog en sprong op de rots, die nog heden ten dage 'die Tellsplatte' heet. Voordat men aan boord begreep wat er was gebeurd, was Tell al in de bergen verdwenen. Toen Gessler de volgende dag naar zijn kasteel reed en hij bij een holle weg tussen met bos beklede hoogten kwam, suisde een pijl op hem neer en trof hem in de borst. "Dat is Tells pijl," zei hij rochelend, "die ken ik." En daarop gaf hij de geest.

Een mooi verhaal, maar dat mogen jullie natuurlijk niet gaan nadoen of gaan uitproberen!!

Landrot.

Kinderpraat

Gr. 4. Leerling arriveert te laat op school. Reactie: "Juf, ik kan er niets aan doen, we hebben ons uitgeslagen."

Gr. 4. De weg is voorzien van een nieuwe grindlaag. Zegt een leerling: "Wat een werk, al die kruimelstenen op de weg".

Gr. 4. Een leerling ziet/hoort op tv een gesprek tussen twee mensen met een donkere huidskleur. "Ik kan ze niet verstaan, ze praten 'zwart'."

OPEN TUINEN DAGEN 23 EN 24 MEI

De weersvoorspellingen zijn gunstig. De verwachtingen van Bart en Alma en van Evert-Kees en mij daardoor hooggespannen: hoeveel bezoekers zullen dit jaar door onze tuinen dwalen, genietend van de prachtige aanleg van de tuin met haar zichtlijnen, oude monumentale bomen, dromerige plekjes langs het water, gerenoveerde elementen en alle groenschakeringen van de bomen en de struiken. De tuin met haar oude beelden en verrassende doorkijkjes. Wat is er weer

veel liefde, tijd en arbeid in gestoken om dat, wat in het verleden begonnen is, ook in het heden aan de bezoekers te tonen. Of zij nu op de fiets of met de auto naar de Wildenborch komen, om te wandelen door de tuin, om van alles proeven dat wij met elkaar zo zorgvuldig hebben voorbereid. Hoeveel zullen het er zijn...?

De familie arriveert om mee te helpen de dagen tot een succes te maken. In en bij het koetshuis wordt alles klaargezet om de gasten van het 'Wildenborchs café' een plek te geven. De marktkramen worden neergezet. Honderd kleine dingen worden bedacht en uitgevoerd: van een vaas met bloemen in het theehuisje bij het gastenboek, tot bewegwijzering op het voorplein en door de tuin en het 'verstoppertje' van de kabouters voor de speciale kindervandeling. En niet te vergeten...alles wordt in gereedheid gebracht voor de schilderwedstrijd van het 'Kleurenpalet'. Hoeveel mensen zullen er komen...?

Dan breekt de 23^e mei aan, 1^e Pinksterdag. Stralende zon. De schilders van het Kleurenpalet installeren zich in de tuin of aan de

voorkant van het huis. De kramen worden ingericht. Wij nemen allemaal onze - van tevoren afgesproken - plek in (parkeren, kassa, koffie/thee, tuin) en al snel stromen de bezoekers toe. Velen op de fiets, maar ook de wei komt al spoedig vol auto's te staan. De muzikanten arriveren en zoeken een plekje in de tuin. Kabouterkoning Sassafras

staat vol ongeduld te wachten op de eerste kinderen, die zijn verhaal willen horen en die zijn onderdanen willen zoeken langs de uitgezette route. Hoeveel zullen het er zijn...?

Twee dagen lang zon... twee dagen lang enthousiaste mensen, in de tuin en op het voorplein bij de markt. Jonge muziek bij de kramen, meer klassieke tonen klinken door de tuinkamers. Het paardje van Kaemingk stapt geduldig met mensen in het karretje rond.

Binke, de jonge Stabij, laat zich geduldig - liggend bij de kassa - knuffelen door vele, vele kinderen. Mooie schilderijen worden geboren. Kabouters worden gevonden tussen het groen.

Moe maar heel tevreden sluiten wij maandag om 17.00 uur de open tuinen dagen af. De woorden, in het gastenboek geschreven, vertellen ons dat we voort moeten gaan op de ingeslagen weg. Dat er zó velen de weg naar de Wildenborch hebben gevonden, deze dagen. Hoeveel....? Maar liefst 2200 betalende bezoekers in de tuin, 200 kinderen die voor de kabouterkoning op zoek zijn gegaan naar de Pestkabobbel en al met al wel zo'n 3000 gasten op het voorplein. Een succes? Ja! En....volgend jaar weer.

Jennine Staring

Wissellijst:

Dhr. Kaemingk, koetsier op de Open Tuindagen en op het Oranjefeest.

Marinus Kaemingk werd geboren in 1922 aan de Schoneveldsdijk in Barchem, waar nu theetuin "De Peppel" is.

Ging naar de Prinses Julianaschool in de Wildenborch, is ook jarenlang bestuurslid van deze school geweest.

Trouwde op 26 augustus 1949 met Ada Lenselink (van "De Weppel")

Beroep boer, Ada was en is nog huisvrouw.

Ze kregen samen 6 kinderen, 2 van hen wonen in het buitenland (Mexico en Indonesië), 14 kleinkinderen. Het echtpaar woont op een verbouwd boerderijtje.

Hobby's: orgelspelen en het paard Anna.

Het Wildenborchs feest

De kinderspelletjes:

Zaterdag 19 juni 2010 was het zover...

Voor de kinderen was het ook dit jaar weer dolle pret. Vooral omdat er dit keer opeens hele andere originele en mooie spelletjes klaar stonden.

Om aan het spelletjes traject mee te kunnen doen, moest er eerst een briefje worden gehaald, zodat de kinderen direct in groepen naar leeftijd konden worden ingedeeld. Dit was een uitkomst, want hierdoor werden de kleintjes niet direct overspoeld door de grotere kinderen.

De kinderen tot 6 jaar mochten bijvoorbeeld sjoelen (bij de mini-sjoelbak), bal gooien, skippyballen en ring wegwerpen, blik werpen en andere dingen. Spelletjes die deze kinderen van deze leeftijd ook heel goed kunnen. Daarnaast mochten de oudere kinderen vanaf

6 jaar nog erwtjes opzuigen en vervolgens spugen in een bakje. De bijna tieners moesten zaklopen in plaats van zich verplaatsen per skippybal. Ieder kind deed zijn uiterste best en leverde zo snel mogelijk de score briefjes bij de organisatie in.

De spanning steeg toen werd omgeroepen dat de prijsuitreiking zou gaan plaatsvinden.

Er stond een tafel klaar met werkelijk de mooiste prijzen. Van auto's, knutselwerken tot poppen, voor ieder kind iets moois. En ja hoor, Dion Otten werd winnaar, hij mocht als eerste een prijs kiezen van de feestelijke tafel. Tweede werd Niels Langwerden en derde Baukje Wezinkhof. Uiteindelijk kreeg ieder kind een prachtige prijs. Tot slot werd aan de kinderen ook nog een muntje uitgereikt, zodat zij een consumptie konden halen.

De kinderen genoten hier weer op en top van deze heerlijke goed georganiseerde middag op de Wildenborch. Nu maar weer vol spanning afwachten of volgend jaar wederom zulke originele en aardige spelletjes worden verzonden.

Odilia Sandberg.

De 'oude' schutterskoning schrijft:

Zaterdag 19 juni werden wij als "oud" koningspaar opgehaald met de koets. Hoewel er in de ochtend veel regen viel was het droog toen wij omstreeks 12.30 uur opgehaald werden. De regionale fotograaf, Johan Braakman, was wat later. Hij moest eerst zijn Heineken Bier opdrinken voordat hij, met de Oranje Pletterpet op, foto's kon maken.

Bij de inrit van de Wildenborch kon ons kroost zijn/haar ballon in ontvangst nemen waarna we in de

koets achter de muziek aan naar het kasteel reden. Daar aangekomen kon ik de oranje sjerp, de wisselbokaal en het kroontje weer teruggeven aan de organisatie.

Na de stoelendans mocht ik het eerste schot lossen. Helaas mocht ik niet het laatste schot lossen maar het koningschap bleef wel in Barchem.

Johan veel succes met je koningschap 2010/2011.

Freddy van Ditshuizen

De 'nieuwe' schutterskoning schrijft:

"Dan doe je al meer dan 30 jaar mee met het vogelschieten en ben je nog nooit koning geworden, dan komt er zo'n blaag in de buurt wonen en die wordt dan koning. Maar ja hij heeft wel buurt gemaakt, dat is dan wel weer goed."

Hoe is dit nu zo gekomen, hiervoor moeten we ongeveer 2 maanden terug in de tijd. Het begon met het lid worden van de Wildenborchse schietvereniging, hier werd ik erg goed geholpen om mijn doel te bereiken. De kaarten waar

normaal op geschoten werd werden al snel vervangen door kleine (houten) vogeltjes. Na 2 maanden van oefening was de dag van het vogelschieten eindelijk aangebroken. De weersomstandigheden waren redelijk, dus het oranje pak kon gewoon aan om het Nederlands elftal goed te kunnen aanmoedigen. Toen we de wedstrijd gewonnen hadden werd het tijd voor mijn 3de schot, de vogel hing toen al redelijk op scherp. Ik vroeg waar ik de vogel het beste raken kon het antwoord was links naast de pin. Nu kwam het dus op de training en opperste concentratie aan.....

KNAL en de vogel nam zijn laatste duik zo vol naar de grond. Nu kunnen we dus antwoord geven op de meest gestelde vraag "hoe doe je dat nou precies koning worden?" eigenlijk is het heel simpel, heel veel training en gewoon op het juiste moment raak schieten. Zo nu je dus koning van de Wildenborch bent heb je natuurlijk wel wat te zeggen. Een van mijn 1ste veranderingen die ik zou willen doorvoeren gaat over het Wildenborchs feest, ik bedoel het is zo'n gezellig feest dat zou natuurlijk vaker moeten als 1x per jaar. Verder was het vooral een geweldige ervaring om schutterskoning te mogen worden en wil ik iedereen dan ook heel erg bedanken voor de geweldige reacties. Natuurlijk ga ik in 2011 proberen dit kunstje te herhalen en ervoor te zorgen dat de wisselbeker nog een jaar op de Polsteeg 10 kan staan.

Johan Addink

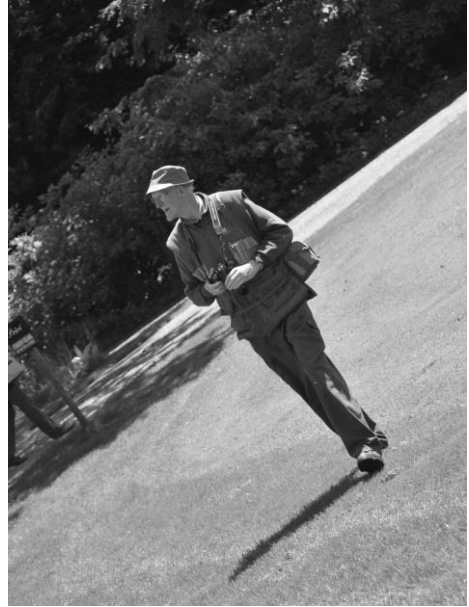
Foto's Wildenborchs feest

Op deze en volgende pagina een foto-impressie:

De fotografen:
Johan en
Hendrik Jan

Postvak In

- **Naam:** Isa van Ditshuizen
- **Geboortedatum/leeftijd:**
16 oktober 2002,
ik ben nu 7 jaar
- **Adres:** Stuwdijk 2 te Barchem
- **Broertjes/zusjes:** 1 broer Dirk,
1 broertje Joost en 1 zusje Lea
- **School:** Basisschool De Kraanvogel
- **Hobby's:** zwemmen, lezen, schrijven
- **Lievelingseten:** aspergesoep
- **Lievelingsdier:** konijnen, poes, hond, koe, herten
- **Ik heb een hekel aan:** spruitjes, champignons, tomatensoep, witlof
- **Ik wil later zwemster worden, want ik hou van zwemmen**
- **Wat wil je nog kwijt? Als ik zwemster word, hoop ik veel prijzen te halen**

Aan wie stuur je de e-mail door? Wallerant Sandberg

Isa, bedankt voor het meewerken aan Postvak In! We zijn benieuwd of je later de nieuwe Inge de Bruijn wordt!

Wallerant, houd je Postvak In goed in de gaten!

Kinderpraat

Gr. 2. "Ik moet het eerst op mijn oma leggen, of ik met jou mag spelen", zegt een kind tegen een klasgenoot. (overleggen)

Gr. 4. "Ik heb kietel en ik kan er niet bij."

Gesprek met Bertus Wiltink over bijen.

We besteden in de Wildenborcher ook aandacht aan biodiversiteit en dan natuurlijk vooral in ons mooie buurtschap. En in dat kader had Joke (Wiltink) tegen me gezegd, je kunt ook eens met Bertus praten over de bijen en het imkeren. Dat is een wereld op zich. Imkers herkennen elkaar altijd en hebben dan meteen een heleboel te bepraten, waar het ook is. In Nederland, Duitsland, Frankrijk, waar we ook zijn, er is een soort imkertaal. Later bevestigt Bertus dat als hij vertelt dat ze eens in Zuid-Frankrijk op een marktje zijn waar een imker staat met honing. Er is meteen een gesprek en ze begrijpen elkaar zonder elkaars taal te spreken.

Kennismaken met een andere wereld, ja, dat is leuk. En als Joke me belt met de vraag,

kun je morgen komen, dan gaan ze honing slingeren en dat is maar twee keer per jaar, zeg ik natuurlijk meteen ja. Als ik aankom zijn ze, Bertus en Bart, al een tijdje bezig en is er al één emmertje bijna vol. Het is hele dikke donkergele vloeistof, die uit het kraantje van het slingerapparaat komt. Die gaat weer door een zeef, zodat alle resten van was en andere dingen eruit zijn en er

mooie heldere honing overblijft. Ze plaatsen de raten in een ronde ton tegen de zijwanden aan waar rekjes gemaakt zijn. Dan draait Bertus via een slinger die ton hard rond en zo slinger je de honing uit de raat. Dat moet ook weer allemaal op een speciale manier, eerst voorzichtig en daarna flink doordraaien. Er is dit jaar minder honing, omdat er een koud voorjaar is geweest. Vorig jaar was het veel meer, toen hebben ze drie keer geslingerd en zaten de raten al vol na de bloei van de paardenbloemen en de wilg. Toen kwam de acacia en hebben ze dus zuivere acaciahoning kunnen maken. Dit jaar zit dat allemaal bij elkaar. En nu gaat de Linde bloeien en komt er nog Lindehoning. Als er 20% van één soort in zit, mag je het zo noemen. Dit jaar is de honing heel geconcentreerd; dat verschilt per jaar.

En hoe komt die honing nou zo mooi in die raten?

In 2004 heeft Bertus er al veel over geschreven in de Wildenborcher. "Bijen zijn bouwers" zegt hij. Ze bouwen op de velletjes kunstraat, die in de raten zitten, de mooie zeshoekige wasraatjes uit, heel precies 6-hoekig dus en 1,5 cm hoog. Daarin stoppen ze hun honing. Die honing komt van de nectar van de bloemen en wordt in de honingmaag van de bij omgezet in honing. Dan zit er nog veel water in en de bijen dampen de honing in door heel snel met hun vleugeltjes te wapperen totdat er een vochtgehalte is van 20% ongeveer. Als je te vroeg slingert is de honing dus te dun.

Die honing is hun wintervoorraad. De bijen halen die honing echt niet voor ons, omdat wij dat zo lekker vinden. En omdat het hun wintervoorraad is die we dus eigenlijk afpakken, moet er al vanaf half augustus bijgevoerd worden met suikerwater. Eigenlijk al vanaf de laatste keer honing slingeren na de Lindebloei. Bijen vliegen vanaf een temperatuur van 10 graden en als ze niks meer binnenbrengen legt de koningin geen eieren meer en dat betekent geen bijen voor volgend jaar. De werkbijen in de zomer leven maar ongeveer zes weken, want die moeten hard werken. De bijen die de winter overleven, leven drie maanden en je moet met een groot volk de winter in anders houd je niks over, zegt Bertus. "Niet met een pet vol", dat is blijkbaar een imkeruitdrukking. Als je twee kleine volken hebt kun je ze beter bij elkaar doen. Maar hoe doe je dat dan, want vreemde bijen verdragen elkaar niet, die maken elkaar dood. Nou, daar is een mooie truc voor. Je legt een verse krant tussen de twee volken in en je prikt er een paar gaatjes in. Dat betekent dat de bijen zich door de krant heen moeten eten. En dat betekent weer dat ze naar drukinkt ruiken. En als alle bijen naar drukinkt ruiken, vallen ze elkaar niet aan en kun je ze bij elkaar voegen. Overigens houden bijen ook niet van zweetlucht en helemaal niet van parfums. Joke vertelt dat ze in het begin nog wel een gestoken werd en dat Bertus toen zei, dat ze in de buurt van de bijen geen parfum op moest doen.

Even terug naar de biodiversiteit

Bijen spelen een grote rol in de biodiversiteit zegt Bertus. Ze zorgen voor de vruchtzetting bij allerlei vruchtbomen en ook voor de kwaliteit ervan. Door bijen bezochte vruchtbomen geven mooie gave appels en peren. Zonder bijen veel minder vruchtzetting en in ieder geval slechtere kwaliteit. Ook hommels doen aan bestuiving maar die vliegen anders dan bijen. Bijen gaan massaal naar één soort dat in bloei staat, dus bloesem van fruitbomen, of in het vroege voorjaar als het warm genoeg is naar de krokussen en winterakoniet. Hommels vliegen van het één naar het ander, die zwerven meer, 'voor de voet jagen' noemen ze dat, een term uit de jacht als je gewoon het veld in gaat om te zien wat je tegen komt.

Door meer te weten over bijen gaan we ons weer realiseren dat alles met alles samenhangt. De bijen zorgen voor overbrenging van het stuifmeel doordat ze de nectar uit de bloemen halen. Als er geen bijen meer zouden zijn, komt er een groot probleem in de fruitteelt en sowieso in

de vruchtzetting van allerlei gewassen. En geen vruchten, geen voortplanting.

Dan is de volgende vraag natuurlijk of hij weet hoe het zit met die gevreesde verdwijnziekte en andere plagen die de bijen teisteren.

Van de 'verdwijnsziekte' heeft hij nog geen last gehad en dat kan komen omdat hij hier nogal geïsoleerd zit, er zijn weinig andere volken in de buurt. Wel moeten ze een paar keer Varoamijt bestrijden. Die komt oorspronkelijk uit Turkije en doodt de bijen. Die was er vroeger niet. Ook pesticiden hebben hun tol geëist en nog. B.v. als de aardappelen bloeien en de boer heeft net gespoten tegen luizen en de bijen vliegen erop gaan ze allemaal dood. Gelukkig komt er meer aandacht voor de bij als onvervangbaar onderdeel van onze biodiversiteit, maar ze weten nog steeds niet hoe het komt dat bijen zomeer ineens verdwijnen. Hoewel, ik las deze week in het tijdschrift de 'Vruchtbare Aarde' dat het verdwijnen van de bijenvolken een gevolg is van bestrijdingsmiddelen oftewel 'zaadontsmettende middelen' en wel 'neonicotinoïden', een nieuw nicotinemiddel dat o.a. bij koolzaad wordt gebruikt. Dat komt ook in de nectar en het stuifmeel terecht en dat vergiftigt de bijen. In Duitsland en Italië is er inmiddels een verbod op deze middelen maar in Nederland wil men meer bewijs en loopt het gebruik van dit middel inmiddels op tot 5000 kg. De bijen raken gedesoriënteerd, ze kunnen niet meer vliegen. Werksterbijen kunnen hun kast niet meer vinden en het bijenvolk raakt ondervoed en sterft letterlijk uit. Tsja, hoeveel tijd hebben we nog. Weg is weg. En zonder bijen geen vruchtzetting.

Maar nu even terug naar de levende bijen, want die zijn hier op de Wildenborch gelukkig nog.

Ja, hoe weten bijen waar ze naar toe moeten?

Er zijn wachtbijen en zoekbijen. Die zoeken de nectar en komen terug in de kast om te 'vertellen' waar de nectar te vinden is. Dat doen ze door een soort dans te doen en met die bewegingen vertellen ze waar, hoever en hoeveel nectar er is. Dan gaan alle bijen 'd'r an' zoals Bertus zegt. Ze vliegen dan met wel 40 km per uur naar b.v. de Linden die nu in bloei staan. Dan moet je ze niet in de weg lopen, want dan steken ze. Bijen hebben een territorium van ongeveer drie km. Stel dat ik ook een bijenkast zou willen beginnen, dan zou ik geen volk van Bertus kunnen overnemen, want dan zijn ze zo weer 'thuis', dat is te dichtbij. Vroeger hadden Veluwse boeren bijen en die verhuurden ze aan de Betuwse boeren voor het bestuiven van het fruit. Dat is een goede afstand.

Hoe overleven de bijen de winter en hoe planten ze zich voort?

De koningin is de spil, de kern van het bijenvolk. De koningin gaat op een gegeven moment op 'bruidsvlucht', wat een prachtig woord. Dan gaan de darren achter haar aan, die kunnen haar bijhouden, de werksters niet. De darren paren met de koningin en ze ontvangt dan een enorme hoeveelheid zaadcellen. Tijdens de drachtperiode produceert ze tientallen tot een paar duizend eitjes per dag in raten. Doordat er druk van de raat op haar achterlijfje ontstaat legt ze een eitje en een zaadje tegelijk; een bevrucht eitje dus, een vrouwelijke bij. Als er geen druk op komt legt ze alleen een eitje en komt er een mannelijke bij, een dar. De werkbijen zorgen voor stuifmeel, voor voedsel voor het 'broed'. Je kunt dus zien aan de pollen op de poten of er broed is. Een koningin wordt niet geboren, maar gemaakt doordat ze als larve gevoerd wordt met een grote hoeveelheid koninginnegelei.

Op een gegeven moment ongeveer in mei worden er jonge koninginnen geboren en gaat de 'oude' koningin 'zwermen'. Dan verlaat ze de kast met een gedeelte van het volk. Meestal gaan ze zo'n 10 m. van de kast ergens aanhangen. Dan kun je ze weer vangen en in een andere kast stoppen. Zo ontstaan dus meerdere volken. Dit is de natuurlijke manier.

En nog even een ongelooflijk mooi detail dat Bertus vertelde; als de koningin op 'bruidsvlucht' gaat gaan de achtergebleven bijen 'stetselen'; dan richten ze hun achterlijfjes naar boven. Daar zit een wit kliertje waarmee ze geur afscheiden en in deze geurstream komt de koningin dan weer terug bij haar eigen volk.

In de winter overleven de bijen in een bol in de kast. Ze verplaatsen zich heel langzaam door de kast en de bijen veranderen ook heel langzaam van plaats van buiten naar binnen, zodat alle bijen op temperatuur blijven van ongeveer 20 graden. De koningin zit in het midden. Hoe kouder des te stijver de bol op elkaar zit. Dan hebben ze al hun wintervoorraad voedsel binnen. Doordat de suiker weinig afvalstoffen in de endeldarm geeft kunnen ze zo een paar maanden doorbrengen. De suiker geef je in één keer in de herfst. Bertus zegt, je moet de bijen met rust laten, nooit kijken, want dan verandert de temperatuur in de kast. In het voorjaar moet het buiten wel 18 graden zijn voordat je kunt kijken. En als de bijen in het voorjaar gaan vliegen moet je je was van de waslijn binnenhalen want dan moeten ze eerst hun darmen legen!

Tot slot

Bertus is al tientallen jaren imker en hij vertelt dat er steeds minder imkers zijn. Het is zulk mooi werk en je komt door het imkeren eigenlijk in contact met iets heel wezenlijks van de natuur. Daardoor realiseer je je dat wij mensen afhankelijk zijn van de natuur of liever gezegd verbonden zijn met de natuur. Dat lijken we wel eens te vergeten. We denken dat we het allemaal wel kunnen regelen en naar onze hand zetten, zonder te kijken naar de gevolgen op de langere termijn. Door goed naar de bijen te kijken realiseer je je dat iedere keer weer. Bart van de Schoot is nu ook het vak van imker aan het leren, dus het wordt in ieder geval doorgegeven!

En als allerlaatste; ik las in een ander blad dat Einstein heeft gezegd dat als de bijen verdwijnen de mensen nog vier jaar te leven hebben en Rudolf Steiner, de grondlegger van de biologisch dynamische landbouw heeft gezegd, dat 'ieder mens eigenlijk belangstelling zou moeten hebben voor de bijenteelt, omdat wij er meer afhankelijk van zijn dan men denkt'.

Dus Bertus en Bart en anderen, bedankt voor jullie inzet voor de bijen!

En iedereen kan iets doen voor bijen door kastjes te maken waarin bijen kunnen 'metselen' en hun broed kan overwinteren.

Lucie Bartel

“Even voorstellen”

Huib Papenhuijzen en Jacintha Rensen

Galgengoorweg 14, Vorden

Het Galgengoor, geen alledaagse naam die straatnaam van ons. We wonen er met veel plezier. Onze droom is uitgekomen. Maar voor de straatnaam zijn we niet gevallen, het is haast niet goed uit te spreken met al die harde g's achter elkaar. Maar, ondanks de straatnaam, ons huis en de omgeving zijn van onze dromen. En de buurt.... in enge en wijdere betekenis dus tot en met de Wildenborcher kapelbuurt, is het pronkjuweel op onze droomkroon. Wat een stilte, wat een mooie natuur, wat een onderlinge betrokkenheid en gezelligheid!

Het begon allemaal in Voorburg. Daar zag ik, Huib, in 1948 het levenslicht, zoals ze dat zeggen. Dus een echte babyboomer. Een keurige tijd, die 50-er jaren. Alles moest vooral netjes. We bewoonden een bovenhuis. Mijn vader was ambtenaar en mijn moeder was altijd bezig in het huishouden. Ik volgde na twee

oudere zussen. Ik was een ondernemend jongetje, dat op motoren klom, achter geparkeerde autosturen kroop, de melkboer en de bakker hielp en lege flessen inzamelde voor het statiegeld.

Er valt natuurlijk heel veel over mijn jeugd in het dorpje Voorburg te vertellen. Maar wat in mijn jeugd nog een aardig dorp was met rondom enorme polders met sloten en windmolens is nu onderdeel van een enorme stadzee vol met auto's, beton, wegen en haastige mensen. Dat is dan het bruggetje naar de huidige tijd. Daartussenin heb ik van alles gedaan, maar het voert een beetje ver om dat allemaal te beschrijven. Mijn interesse voor deze streek heeft ook te maken heeft met mijn studie aan de Rijks Hogere School voor Tropische Landbouw in Deventer van 1965 - 1970. Ik heb me altijd al, zo jong als ik me kan herinneren, verbonden gevoeld met het boerenvak. Want een vak is het. Je moet van alle markten thuis zijn. Je bent bezig met de natuur, met levende have en gewassen, met grote investeringen, met onvoorspelbare zaken als het weer en allerlei ziektes, met zeer veel regels en de overheid en je moet ook nog eens hard werken. Niet alleen met je handen, maar vooral ook met je hersens. En ik ben hier verre van compleet. Zo'n brede kennis en inzicht vraagt niet elk vak van je. Zeker niet de vakgebieden, waarin ik terecht ben gekomen door onverwachte wendingen in mijn leven; de goederenstroombeheersing. Inmiddels ben ik gehecht geraakt aan ons buurtje en aan het wonen, samen met mijn fijne vriendin Jacintha. Er bevindt zich gewoon een gelukkig man in de Wildenborcher gelederen....

Nu schuif ik het toetsenbord door naar Jacintha.

Ik, Jacintha, ben op de eerste dag van juni in 1950 geboren in Wehl. Als vijfde in een gezin van zeven kinderen. We woonden dicht bij het bos en met de buurtkinderen waren we daar vaak te vinden. Speurtochten en in de winter schaatsen op de gracht van het landgoed het Jagershuis.

Na de lagere school ben ik naar de middelbare school gegaan in Doetinchem. In de ochtend vertrokken we op de fiets richting school. Een leuke tijd gehad op die school. En veel aan sport gedaan in die periode, zoals handballen. Na de middelbare school wilde ik de wijde wereld in en vertrok naar Londen. Hier had ik een baantje bij een veilinghuis. Na een jaar had ik het wel gezien. In een boekenzaak een beroepengids doorgenomen, de journalistiek leek me wel wat. Ik werd ingeloot en kon studeren in Utrecht. Journalistiek en later geschiedenis gedaan in de avonduren. Naast mijn studie werkte ik in allerlei administratieve baantjes. Mijn stages heb ik gedaan bij de Persunie in Den Haag en op de Nederlandse Antillen. Daar heb ik onderzoek gedaan naar het functioneren van het parlement in Willemstad. In dat parlement werden vele talen gesproken, erg boeiend.

Na afronding van de studie heb ik verschillende banen gehad, alles had te maken met voorlichting. Ik woonde in die tijd in Woerden, later in Amsterdam.

Sinds 1998 werk ik voor De Unie, vakbond voor Industrie en Dienstverlening, als vakbondsbestuurder, dit betekent onderhandelen met werkgevers over collectieve arbeidsovereenkomsten en bij reorganisaties afspraken maken over sociale plannen. Het regiokantoor van waaruit ik werk staat in Duiven.

In 2000 heb ik Huib ontmoet. We zijn samen op reis geweest naar Kamchatka, de meest oostelijke deelstaat van Rusland. Na die reis zijn we bij elkaar ingetrokken in het Betuwse dorp Andelst. We wilden graag naar het platteland, hebben een jaar in Hummelo gewoond en zochten vervolgens verder tot we in 2005 het huis aan de Galgengoorweg konden kopen. Na een verbouwing door Ido Hummelink konden we ons nieuwe huis betrekken. Het bevalt me intussen in Vorden uitstekend samen met Huib.

Buurvrouw Tineke zorgde er meteen voor dat we opgenomen werden in onze buurtschap. Daar hoort natuurlijk buurt maken bij. Ik geniet van de activiteiten in onze Wildenborch, zoals de vrouwenclub en de "nieuwjaarsvisite-loop" waarbij we op nieuwjaarsdag met onze nabije burensamen optrekken. We gaan dan van met z'n allen van het ene naar het andere adres. Ieder serveert wat anders zoals oliebollen, glühwein, koffie, gehaktballen, enz. We zijn die hele dag bezig om gezellig bij te praten in onze buurt Het Galgengoor.

Kinderpraat

Gr. 4. Een leerling laat de leerkracht een paar munten zien uit Engeland: "Kijk eens, ik heb anderlands geld."

Gr. 4. De leerkracht zegt tegen de leerling die niet doorwerkt: "Kom, even doorwerken." Het kind antwoordt: "Kalm, kalm, ik ben ook maar een mens."

“Even voorstellen”

Ingrid Pladdet en Johan Addink.

Polsteeg 10, Barchem

Nadat je de vraag krijgt om je even voor te stellen in de Wildenborcher ga je zitten denken wat je zal opschrijven, je vraagt je af wat de mensen willen weten.

Ik zal maar beginnen met onze namen dan volgt de rest van zelf.

Ik ben Ingrid Pladdet en woon samen met Johan Addink, we zijn nu 11 jaar samen en zijn 6 jaar geleden in Doesburg gaan wonen.

Nadat we de kans kregen om een deel van het huis van mijn ouders te kopen zijn we 1,5 jaar geleden weer terug verhuisd naar de Polsteeg 10. Daar hebben we eerst ruim een jaar verbouwd en sinds vorig jaar mei wonen we er dan ook echt in. Dat betekent helaas niet dat we ook al helemaal klaar zijn, maar dat terzijde. Ik ben in de Wildenborch geboren, maar grotendeels in Almen opgegroeid. Dit omdat mijn ouders daar een zaak hadden. Nadat ik de basisschool verlaten had en in Lochem naar school ging kreeg ik meer binding met de plek waar ik woonde. Vanuit Lochem ben ik via Zutphen in Zwolle Bewegingsagogiek en Psychomotorische therapie gaan studeren. Sinds 6 jaar werk ik als psychomotorische therapeut bij de Gelderse Roos in Wolfheze. Dat betekent in het kort dat ik d.m.v sport het gedrag van mensen probeer te beïnvloeden. Vandaar dat de buurtgenoten me vaak op zondag zien lopen want ja ik moet mijn conditie toch enigszins op peil houden. Naast mijn werk heb ik natuurlijk ook nog hobby's: ik ga graag op vakantie, duik graag en houd van sporten. Genoeg over mij nu zal Johan wat vertellen.

Ik ben Johan Addink en ben geboren in Harfsen. Daar ben ik opgegroeid met een broertje en zusje. Na de basisschool heb ik even in Lochem op school gezeten waarna ik de elektrotechniek richting koos in Zutphen en doorstroomde naar het Mbo, elektrotechniek in Deventer. Van daaruit ben ik gaan werken bij de Kema in Arnhem waar ik nu nog steeds werkzaam ben. Ik heb naast mijn werk ook nog hobby's. Ik vind het leuk om duiklampen te maken, maglites te pimpen, en te duiken. Verder ben ik ook nog lid geworden van de Wildenborchse schietvereniging, maar hierover kun je meer lezen in het stukje over de schutterskoning.

Nadat we weg waren uit Doesburg konden we eindelijk een hond kopen. Ze heet Bo en is een Sint Bernard van goed 1 jaar oud.

En dan nu zullen we de vraag beantwoorden die veel mensen ons stellen (of niet durfden te stellen maar zich wel afvragen): Hoe oud wij zijn? wij zijn beiden 29. Johan wordt in december 30 en Ingrid in februari).

“Even voorstellen”

Adriaan Vink en Willemien ten Damme

Grensweg 1, Lochem

Een jaar geleden op 2 juni 2009 zijn we op de Grensweg neergestreken. Het huis staat in Lochem en de schuur in Vorden. Het is een schitterende plek met het Grote Veld als achtertuin. Maar vooral een stille plek en daar hebben we een poos naar gezocht. De grensweg is een zandpad. We wonen op nummer 1. Er staat trouwens maar één huis. We wonen er met erg veel plezier, we genieten vooral van de stilte. We; dat zijn Adriaan Vink (geboren in 1940) en Willemien ten Damme (geboren in 1950).

Adriaan heeft vier kinderen en ik drie. We hebben samen acht kleinkinderen. De negende op komst. Ze zijn in de leeftijd van 0-5 jaar en wonen verspreid over Nederland. Adriaan heeft vroeger als socioloog /jurist bij de overheid gewerkt en ik als leerkracht en directeur bij de Vrije school. Later heb ik me omgeschoold als kunstzinnig therapeute en nog enkele jaren een praktijkje gehad in Drenthe.

We houden erg van de natuur. Eten biologisch (dynamisch), tuinieren ook biologisch-dynamisch. Adriaans wieg heeft in Den Haag gestaan en die van mij in Doetinchem.

We zijn nu druk bezig met inburgeren. We kunnen helaas niet aan alle activiteiten van de Wildenborch meedoen.

Hartelijke groet, Adriaan en Willemien

Staringavonden

Vanaf dit jaar zijn de Staringavonden in een nieuw jasje gestoken. Aan het bezoek van de prachtige tuinen is natuurlijk niets veranderd, maar het programma na de pauze heeft een andere invulling gekregen. De laatste jaren trad het duo Hendrik en Marianne op. Vanaf dit jaar heeft Erik Knoef het stokje overgenomen. Erik heeft zich flink verdiept in het leven en werk van dichter A.C.W. Staring. Nog een beetje gespannen begint hij zijn optreden, maar dat valt snel van hem af zodra hij de eerste lachers op zijn hand heeft. Hij presenteert een mooie mix van het leven en werk van Staring, afgewisseld met liedjes en sketches van eigen hand.

Jammer dat het weer beide avonden niet meewerkte en dat weerhield toch veel mensen om naar de Kapel te komen. Aan Erik heeft het matige bezoek in elk geval niet gelegen.

Ook benieuwd hoe Erik een prachtige invulling geeft aan de Staringavonden? Volgend jaar zijn er weer twee Staringavonden; de laatste donderdag van juli en de eerste van augustus.

Barbecuesaus met honing

Een uitgebreid maar heerlijk recept voor een barbecuesaus (ongeveer 1/2 liter).

Als je iets lekker wilt maken, dan heb je er vaak veel voor nodig, maar... ook weer niet zoveel als mijn kleinzoon bij een recept dacht nodig te hebben.

Eén van mijn kleinzoons volgt een opleiding in Delft, woont daar dus op kamers en moet zijn eigen potje koken. Als hij een keer thuis in Zwolle komt kookt hij ook daar wel eens voor de familie, vaak samen met zijn vader.

Op een keer een rijstschotel met kerriesaus en moeders zal voor 2 liter melk zorgen. De heren verdwijnen in de keuken waar na enige tijd een luid gejammer opstijgt....nee, dit kan niet, dit klopt niet waar is het recept??? O, nee hè : voor de l van liter staat nog een d dus geen 2 liter vocht maar slechts 2 deciliter, dat wil zeggen 10 keer te veel gebruikt!! Advies: weggooien en opnieuw beginnen!!

Voor de barbecuesaus is nodig:

- 5 eetlepels olijfolie
- 3 uien
- 200 gram tomatenpuree
- 4 eetlepels lekkere azijn
- 1 dl witte wijn of magere bouillon
- 1 dl. Worcestersaus
- 3 takjes tijm
- 1 laurierblad
- 2 teentjes knoflook
- 4 eetlepels honing
- 1 koffielepel mosterd
- zout; peper; (tabasco)

Verhit de olie in een pan met dikke bodem, fruit hierin de gesneden uien. Voeg zodra ze beginnen te kleuren de tomatenpuree en de azijn toe. Laat even doorkoken en voeg nu wijn, Worcestersaus, tijmblaadjes, laurierblad, fijngesneden knoflook, honing en mosterd toe. Breng de saus op smaak met peper en zout (zo nodig een paar druppels tabasco).

Veel succes en smakelijk eten!!

Tineke van der Laag.

Dagboek van een Herdershond.

Om maar met de deur in huis te vallen: Ik ben moe, heel erg moe!

Ik heb het de laatste tijd vreselijk druk gehad.

De laatste keer dat ik jullie verslag heb gedaan van al mijn belevenissen was er een stuk van onze boerderij gesloopt. Daar is nu een groot oranje plastic gespannen; als het een beetje waait, dan klappert het dat het een lieve lust is en dan is het net of ik aan het kamperen ben! Als ik nu onder het zeil door naar buiten kijk, staat daar het nieuwe huis, dat mijn bazen hebben laten bouwen.

Op een zonnige dag in mei, kwam er een hele ploeg timmerlui en een hele grote kraan en 3 grote opleggers vol met materiaal, en toen ze 's avonds weggingen stond er een heel huis, compleet met dak en al! Ook de ramen en deuren zaten er al in!

Ik heb toen 's avonds op de mensen gelet, die over de weg kwamen. Velen van hen konden hun ogen niet geloven en keken nog een paar maal om, om te zien of ze het wel goed hadden gezien: 's ochtends stond er nog niks en 's avonds een heel huis: dat kon toch niet waar zijn! Zelf heb ik daar die dag weinig van gemerkt, omdat het een beetje te gevaarlijk voor mij was, maar later heb ik het met die hele bouw erg druk gehad.

Wekenlang kwamen de timmerlui, van 's morgens heel vroeg tot diep in de middag.

Binnen in het nieuwe huis was het dan een drukte van belang. Iedere dag moest ik controleren of ze er allemaal wel waren en ik ben heel vaak de tel kwijt geraakt.

Het waren niet alleen de timmerlui, maar ook de installateurs, die in en uit liepen, op het dak klommen, timmerden, met isolatiemateriaal aan de slag waren en, en passant, ook nog wel eens met mijn bal gooiden. Ik vond het jammer dat ze niet meer met mij speelden, en daar had ik de volgende truc op gevonden: Ik liet mijn bal vallen in hun gereedschapskist, in de metselton, of in de koelbox met hun eten:..... succes verzekerd: de bal werd dan heel ver weggegooid en ik er uiteraard achteraan!

Op de plaats waar de oude mestsilo is gesloopt is nog steeds een heel diep gat. Daar blijft water in staan, als het veel geregend heeft. Op een gegeven moment was dat water zo groen als gras en veel dikker dan anders; André, een van de timmerlui gooide mijn bal in die groene soep! Ik er achteraan! Je kunt je wel voorstellen hoe ik er toen uitzag! De groene soep kwam uit mijn oren en ik stonk een uur in de wind. Het ergste was dat ik mijn bal niet meer kon vinden, hoe ik ook mijn best deed!

André heeft me toen, op dringend verzoek van de baas, afgespoten met water uit de kraan, totdat ik weer een beetje toonbaar was.

Trouwens met het nieuwe huis, zo vlak achter het oude, weet ik vaak niet meer waar iedereen is. Ik ben een waakhond en het is mijn taak om iedereen in de gaten te houden en altijd te weten waar iedereen uithangt.

Nou dat lukt dus mooi niet meer tegenwoordig! De bazen kunnen in het oude huis zijn, in het nieuwe en achter in de kapschuur enz. enz.; om van alle mensen die aan het werk zijn, nog maar te zwijgen! Ik kan het allemaal niet meer bijhouden.

Vrouwtje verdwijnt heel vaak in het nieuwe huis, dan loop ik alsmaar rondjes en kijk door alle ramen, maar dan zie ik haar niet. Kennelijk kan zij zich voor mij onzichtbaar maken door naar boven te gaan; dat kan ik het oude huis niet, dat ben ik niet gewend.

De laatste tijd is het wat stiller: er zijn niet zoveel mensen, die aan het werk zijn, dat geeft een beetje meer rust. Gelukkig lopen de pinken van buurman Erik nu in de wei vlak naast ons huis en dat geeft weer genoeg afleiding! Ik zou heel erg graag met ze willen spelen en ik daag ze regelmatig uit, dan steken ze de staart in de lucht en gaan er in een sneltreinvaart van door, iets wat nu juist niet de bedoeling is, omdat ik niet in de wei kan komen. Ik zou het heel erg leuk vinden, als ik veel meer mocht helpen, bijvoorbeeld als de koeien naar een andere wei gebracht moeten worden, ik kan namelijk heel erg goed opjagen. Dat wil ik met de paarden ook heel erg graag, maar de baas vindt dat niet goed, omdat de paarden dan achteruit slaan en mij zouden kunnen raken. Ik zie dat natuurlijk anders, maar ja!

Zo, nu ga ik een poosje lekker maffen in het julizonnetje. Volgende keer zal ik jullie verder vertellen van al mijn belevenissen op 't Hooge Vonder en alles wat daar gebeurt.

Ik wens alle Wildenborchers een prettige vakantietijd met mooi weer en voor alle boeren in de omgeving genoeg regen om het gras te laten groeien!

Stevige poot van Sanne van 't Hooge Vonder.

Kinderpraat

Gr. 4. "Eermorgen heb ik mijn verjaardag."

Gr. 2. "De klutsman helpt mijn papa." (Klusjesman)

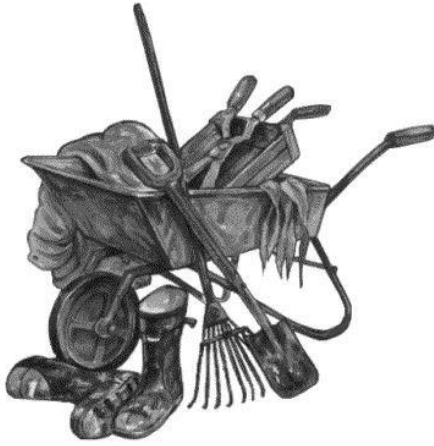
Gr. 2. Een leerling zegt tegen de leerkracht: "De huishoek is helemaal opgeromen." (opgeruimd).

Gr. 4. "Oma komt vanmiddag in de avond thuis."

Gr 4. 'Hoeveel tijd zit er tussen vijf voor acht en tien over acht' is de vraag in het rekenboek.

Een leerling zegt: "vijftien millimeter."

Herfst in de tuin

Aan de ene kant nog doorgaan met zomerse werkzaamheden en aan de andere kant kan er al weer gewerkt worden aan de tuin van volgend jaar. Ook in **september** groeit het onkruid nog goed door. Als het zich nu nog uitzaait heeft u er de komende jaren last van. Dat zou zonde zijn van al de inspanningen van afgelopen zomer.

Mos in het gazon is haast niet mogelijk na zo'n droge zomer. Heeft u toch mos in het gazon dan is dat nu nog goed aan te pakken. Als u nu het gazon verticuteert met een verticuteerhark of

verticuteermachine krijgt het gras weer lucht. Afstrooien met Cocopeat om de top laag de hele winter door luchtig te houden. Dan nog iets bijmesten om het herstel te bevorderen. De grond is nog warm dus dat zal wel lukken.

Heeft het gazon veel last van de droogte gehad, dan is het ook goed om te verticuteren. Daarna doorzaaien met ongeveer de helft van de hoeveelheid graszaad wat voor een nieuw gazon wordt aanbevolen en afstrooien met een dun laagje compost. Een mooi gazon bestaat uit een mengsel van verschillende grassoorten. Door droogte kunnen juist die soorten verdwijnen die zorgen voor de dichtheid van het gazon. Vandaar het doorzaaien. Of de hele zaak goed diep losmaken en opnieuw inzaaien. Een ingezaaid gazon is beter bestand tegen droogte dan graszoden omdat gezaaid gras penwortels maakt.

De in de zomer bloeiende vaste planten maken na de bloei een nieuwe pol blad om zich op te maken voor het overwinteren en de start in het volgende jaar. Ze moeten daarbij wel goed in het licht staan, dus overhangende "buren" wat afknippen of met steunen opzij houden.

Misschien heeft u in de loop van de zomer gedacht aan wat te veranderen in de beplanting. Maak daar een aantekening van nu u nog weet waar de planten staan en waar ze straks komen te staan.

Oktober is de tijd om niet-winterharde bollen en knollen te rooien, laten drogen en vorstvrij, maar koel opslaan. Veel knollen overwinteren beter als er grond aan blijven zitten.

Bollen die in het voorjaar bloeien kunnen in oktober nog worden geplant. Tweejarige planten kunnen nu nog naar de definitieve plaats.

Afgeknipte planten resten zijn ideaal om in de winter bescherming aan de planten te geven. Een beetje fijn knippen en tussen de planten verdelen. Hoog op de stengels staande vaste planten overwinteren beter als de grond tussen de planten is afgedekt met resten van andere planten of met grove compost. Veel van onze vaste planten zijn van oorsprong prairie-planten. Daar staan ze in mengsels van grassen en lagere planten die zorgen voor bescherming tegen vaak strenge winters.

Het succes van een beplanting wordt bepaald door de kwaliteit van de grond.

Herfst en winter zijn de tijd om van de grond een goede basis te maken voor de komende jaren. Daar wordt vaak te licht over gedacht.

Op zandgrond moet bij nieuwe aanplant de grond minimaal 60 cm. losgemaakt worden. Voor (fruit)bomen liever 100 cm. Het is goed als de verschillende lagen weer in de zelfde volgorde worden teruggezet. Bij nieuwe aanleg de bovenste laag verbeteren met 40 liter compost per vierkante meter is op veel plaatsen geen luxe. Of 1 à 2 kruiwagens oude stalmest per 10 M2 luchtig onderwerken.

Kijk ook eens hoe het er op 1 meter diep uitziet. Hier in de omgeving komen nog al eens oerlagen voor. Die moeten gebroken worden om de wortels de kans te geven om naar water te zoeken.

Wist u dat als de grond voldoende diep is losgemaakt, gras wortels van meer dan 1 meter kan maken!

Maar ook dat er met stormen Eiken omgewaaid zijn omdat ze zich niet konden verankeren boven zo'n oerlaag. En dat coniferenhagen daarop kunnen verdrogen! Let maar eens op nu we zo'n droge zomer hebben gehad. Ik heb op meerde plaatsen (Beuken)hagen gezien waarin zomaar stukken dood zijn gegaan. Vaak is dat te wijten aan een gebrekkige grondbewerking waardoor b.v. de ondergrond van een vroegere inrit is blijven zitten.

Fruit- en sierbomen, bladverliezende struiken en haagplanten worden vanaf **november** met z.g. kale- of blote wortel aangeboden.

De prijs is een stuk lager dan de zelfde planten in een pot of container gekweekt, en vanaf november tot maart is het aanslaan geen probleem.

Wel moet er een paar regels in acht genomen worden.

- Een voldoende diepe grondbewerking is heel belangrijk. Kijk, zeker bij het planten van een haag, eens wat dieper dan 60 cm. In veel hagen zie je stukken die veel minder groeien dan de rest. Meestal wordt dit veroorzaakt door een storende laag die dieper weg zit. Vaak een oude oprit en soms een oerlaag. Losmaken dus!
- Lange wortels die ver afwijken van het gemiddelde kunnen worden ingekort.
- Planten met kale wortel moeten altijd met druipende wortels worden geplant. De wortel zuigt zich dan meteen aan de grond vast.
- De sleuf voor haagplanten zo diep uitgraven dat de wortels mooi recht naar beneden komen te hangen. De plant op hoogte houden, de grond toeschuiven en stevig aandrukken.
- Pas als de haag staat water geven en dit een paar keer herhalen. Na de winter weer verder gaan met wekelijks water geven. (Voor een haag is een druppel slang aan te bevelen.)

Bij bomen ook de wortels nat maken. Grond over de wortels verdelen en door op- en neer-schudden de grond goed tussen de wortels laten zakken. Met het opschudden kunt u de juiste hoogte bepalen. Dit is vaak het kleurverschil op de stam.

Fruitbomen altijd met de entplaats ruim boven de grond. Voorzichtig aanlopen en ook weer: Als de boom staat pas water geven. Boompalen eerst plaatsen en dan de boom in het plantgat.

Planten uit een pot eerst in een emmer water laten volzuigen. Planten met een net om de kluit na het planten flink water geven en rustig laten bezinken. Bij het planten in de herfst of winter kan het netje blijven zitten. Het zal snel verteren. Er wel op letten dat het niet strak om de stam geknoopt zit.

Planten met kale wortel meteen uit een emmer water met druipende wortel planten.

Bij al het planten nooit werken met water in het gat. De structuur van de grond is zo verpest. De grond die terug gaat in het plantgat mengen met compost bevordert de hergroei.

Aad van de Kamer.

Van de Kapelcommissie:

Winterwandeling en Nieuwjaarsvisite

Noteer alvast op de kalender:

De winterwandeling wordt gehouden op **zondag 2 januari 2011**.

Starten tussen 11.00 uur en 13.00 uur in de Kapel. U kunt weer kiezen uit een korte en een langere route. Natuurlijk ontbreken ook dit jaar de midwinterhoornblazers niet en we zorgen weer voor een heerlijk glas glühwein en kop erwtensoep.

Kosten voor deelname € 6,--, kinderen t/m 12 jaar betalen € 3,--

Om elkaar het allerbeste voor het nieuwe jaar te wensen organiseert de Kapelcommissie op **vrijdag 7 januari 2011** de Nieuwjaarsvisite. Aanvang 20.00 uur

Schoonmaakrooster Kapel

Oktober	2 keer:	Dinie Staring - Henriëtte Otten - Ria Grubben
November	2 keer:	Diny van Ark - Gerry Kistemaker - Annie Schröer
December	2 keer:	Aly van Arragon - Diny Pladdet - Riet van Ditshuizen

Het is de bedoeling dat vóór de tweede zondag van de maand wordt schoongemaakt vanwege de kerkdienst. De tweede schoonmaak in overleg, in verband met verhuur. Janny Sligman doet de ramen en belt u als geheugensteuntje wanneer u aan de beurt bent. De lijst van werkzaamheden hangt in de werkkast.

Agenda 2010-2011 Wildenborchse verenigingen in of vanuit de Kapel:

- Kapelcommissie:** Zondag 2 januari 2011 Winterwandeling, starten van 11.00 - 13.00 uur
Vrijdag 7 januari 2011 Nieuwjaarsreceptie, vanaf 20.00 uur
- Schietvereniging:** Elke dinsdag van 20.15 uur tot 22.30 uur
seizoen: tweede dinsdag in augustus t/m tweede dinsdag in juni
- Koersbal:** Om de week op donderdag, 1ste en 3de donderdag van de maand vanaf 20.00 uur
seizoen: september t/m april
(info. over het spel zie Wildenborcher febr. 2007)
- Volksdansgroep:** Elke donderdag van 9.30 uur tot 11.00 uur
seizoen: september t/m mei
- Wildenborchse Vrouwenclub:** Laatste donderdag van de maand. van 20.00uur tot omstreeks 22.00 uur.
seizoen: oktober t/m april.
- Klootschieten:** 3^e Zondag van iedere maand 10.00 uur verzamelen in de Kapel